

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 38.

ZATERDAG 18 SEPTEMBER 1915.

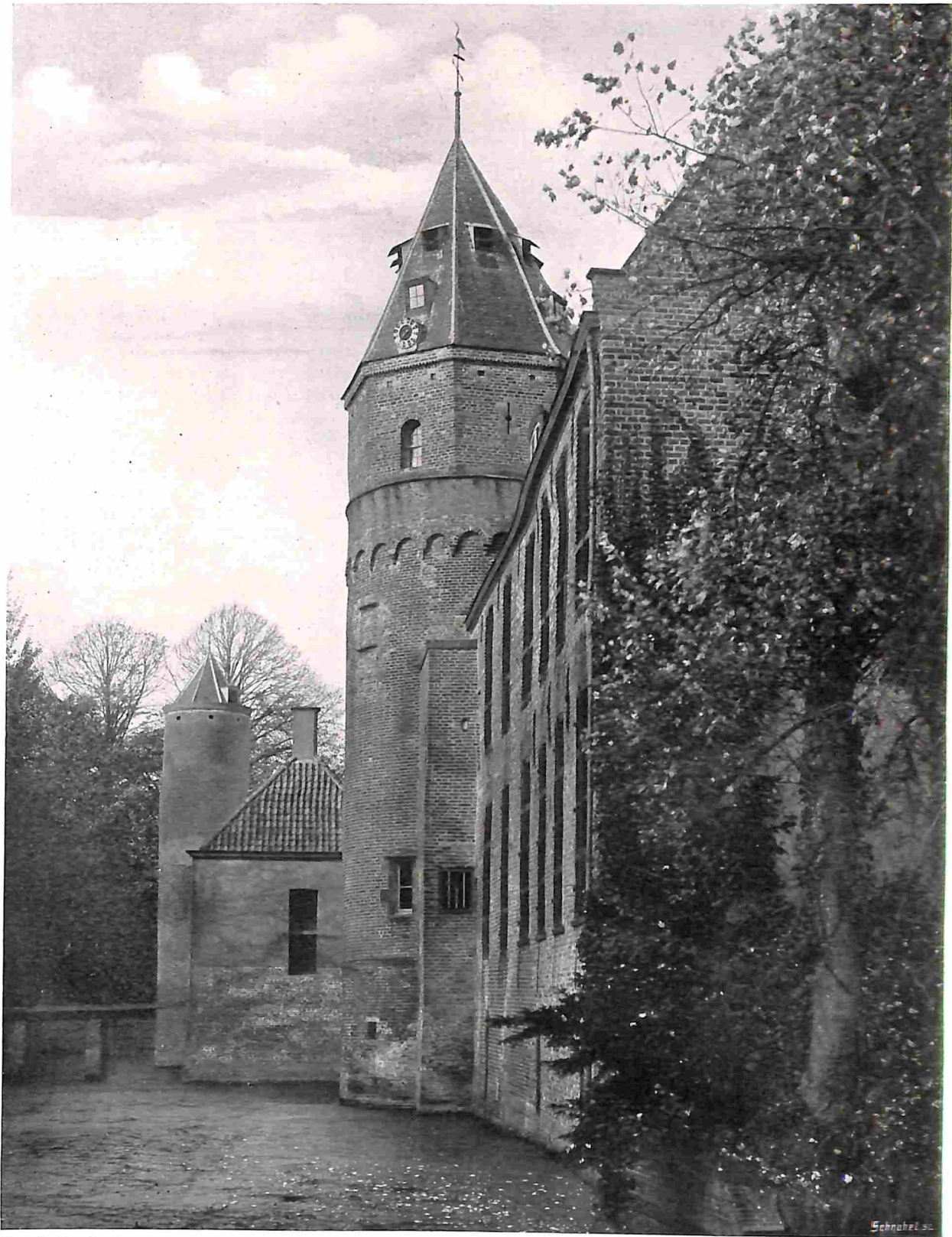

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL WESTHOVE BIJ DOMBURG, VAN HET WESTEN GEZIEN.

Ik wilde in mijn ontstemming iets zeggen.

„Wacht!” riep hij uit met krampachtig saamgevouwen handen. „Hij moet zich niet laten afschrikken door wat dan ook — door wat dan ook waarvoor zij niet te laken is — het doet er niet toe hoe vreemd en verschrikkelijk — wat dan ook. Er zal niets gebeuren. Dat weet ik. Maar dit moet je me beloven — dat je je aan haar zult houden, onverschillig welk ongeluk haar overkomt of welke ramp haar ook mag treffen”.

„Wat zou haar kunnen overkomen?” vroeg ik met bevende stem.

„Niets”, zeide de Rechter. „God zal zoo iets niet toelaten. Als je haar liefhebt, Estabrook, mijn jongen, zul je me die vraag niet doen als antwoord op de mijne”.

„Nee”, zeide ik dadelijk. „Er behoeft tusschen ons geen twijfel te bestaan, meneer. Wij behoeven geen van beiden hierop te antwoorden”.

Zijn geheele gelaat klaarde op alsof mijn woorden hem zielevoedsel waren. Het zou mij spijten als de herinnering aan den blik van den ouden man in mij uitgewischt was, zooals hij, zonder zijn oogen van mijn gelaat af te wenden, naar zijn hoed greep.

En toch, vanavond, nu ik, misschien voor het laatst, weder het bestaan besef van een duivelsch, onbestemd kwaad, verbaas ik er mij over, dat ik toen zulk een groote dwaas kon zijn, die maar al te bereid was om zelfs het weinigje voorzichtigheid van een minnaar in den wind te slaan. Ik verbaas er mij over, dat ik zulk een ondoordachten koop sloot. Ik verbaas er mij over, dat ik hem niet vroeg, voor het te laat was, wat zijn gesprek met Margaret Murchie in den tuin beteekende, en welk geheim er als een met klauwen gewapend nachtelijk roofdier loerde, gereed om stukje voor stukje het geluk van een onschuldige man als ik te verslinden.

III. HET VERSCHEURDE STUKJE PAPIER.

Toen ik dien dag het huis van Rechter Colfax verliet, betroffen de eenige vragen die mijn geest bezig hielden, Juliana. Met woorden had ik haar van mijn liefde niet gesproken, en toch wist ik, dat, als de Rechter mij steeds sterker wordend gevoel van liefde had opgemerkt, zij het zeker nog duidelijker had waargenomen. Ik trachtte haar vriendelijk, speelsch, meisjesachtig aanvaarden van mijn genegenheid te vertolken als een aanduiding, dat ook haar sympathie voor mij sterker werd — dat zij voor mij voelde meer dan voor een vertrouwd vriend. Maar ik kon niet vergeten, dat haar vader, toen hij zoo vreemd op mijn verzoek om zijn toestemming was vooruitgelopen, haar had beschreven als iemand, die zich plotseling en algeheel zou overgeven — iemand, over wie de liefde zou komen als een alles meesleependen stroom van emotie — iemand bij wie de liefde daarna eeuwig zou wonen. Indien dit waar was, had zij mij nog niet lief, dacht hij. En de moed ontzong mij, als ik dacht aan wat de Rechter mij gezegd had — om welke reden kon ik niet vermoeden — namelijk, dat hij zelf twijfelde aan mijn kans om haar voor mij te winnen.

Dit waren gedachten die er wel op berekend waren om mijn aanzoek te verhaasten. Den volgenden middag ging ik direct naar het Monument, maar ontmoette haar daar niet, en evenmin op den weg langs den rand van het park, en plotseling staarde mij de tot nu toe nog onverwachte mogelijkheid in het gelaat, dat zij, nu het zomer werd, iederen dag de stad kon verlaten om te gaan logeeren bij vrienden, of met den Rechter naar het een of andere zomer-ressort kon gaan.

Het regende den volgenden dag weder, en hoewel de plasregen laat in den middag ophield, hingen er toch dikke, dreigende regenwolken boven de stad. Maar toch, gekweld door de gedachte, dat wij ieder oogenblik voor weken konden gescheiden worden, ging ik weder naar het Monument om haar te zoeken.

Zij was er, en zij scheen heelemaal niet verwonderd dat ik gekomen was.

„Ik voel me vandaag erg energiek”, zeide zij, mij met een glimlach verwelkomend. „Laten we eens een lange wandeling samen gaan maken”.

„Goed!” zeide ik. „Dan zal ik u onderdehand eens over uw vader vertellen. Zooals u weet, ben ik Donderdagmiddag bij hem geweest”.

Maar zoodra ik over den Rechter begon, leidde zij het gesprek onmiddellijk in een andere, geheel onpersoonlijke richting, wat zij eveneens den volgenden Maandag deed, toen ik haar weder zag. Had ik de uitdrukking in haar oogen niet waargenomen, waarmee zij mij begroette, naar mij luisterde als ik tot haar sprak, en waarmee zij mij goedendag zeide als wij scheidden, dan zouden dit inderdaad zeer ter neer drukkende ontmoetingen voor mij geweest zijn, omdat ik duidelijk zag, dat zij mij op armlengte hield, met die natuurlijke kunst van een goede, echte vrouw, — een kunst, die geen oefening vereischt.

Stel u daarom mijn verbazing voor over wat er deze tweede maal gebeurde. Wij hadden haar deur bereikt, en zij vroeg mij of ik thee wilde blijven drinken, en ik had mij genoodzaakt gezien dit af te slaan, daar ik reeds ergens anders aangenomen had. Zij stond daar voor mij, glimlachend, een toonbeeld van gezondheid, schoonheid, levenslust, en toen zij haar oogen ophief tot de mijne, zag ik, dat haar glimlach plotseling verdween, en meende ik haar oogen zich met tranen te zien vullen.

Zij lachte echter — een lach, die op een snik geleek, — en naar

den grond kijkend, zoodat ik haar gelaat niet zien kon, zeide zij: „ik heb met u prettiger gewandeld en gepraat dan ik nog ooit gedaan heb”. En met deze woorden wenschte zij mij goedennacht.

Eerst toen ik haar verlaten had, herinnerde ik mij, dat er uit haar woorden iets geklonken had, dat onze vriendschap niet zou kunnen voortduren, alsof er, om een onbekende reden, een eind moest komen aan onze intimiteit. Deze gedachte maakte, dat ik plotseling stokstijf bleef stilstaan op het trottoir.

„En toch”, dacht ik, „zou het niet mogelijk zijn — dat zij enkel wilde doen verstaan, dat zij bereid is onze verhouding te laten voortduren — misschien wel voor altijd?”

Daar ik haar zoozeer liefhad, en haar — en niemand anders op de heele, wijde wereld, tot mijn vrouw wenschte te maken, was deze onzekerheid een ondragelijke kwelling. Ik herinnerde mij, dat zij mij verteld had, dat de Rechter iederen avond na het eten een wandeling ging doen, en ik moet tot mijn schaamte bekennen, dat ik den volgenden avond tegen donker op den hoek van hun straat stond te wachten als de vrijer van een keukenmeid, totdat ik zijn gebogen gestalte den stoep zag afkomen, met de magere, grijze Laddie achter zich, en ik het tikken van zijn stok de laan hoorde afgaan.

Margaret Murchie liet mij binnen. Ware ik een wolf geweest, zoo had zij mij niet verwoeder kunnen aanzien; het was duidelijk, dat haar sluwe, oude oogen, welke verborgen kennis er ook achter school, mij beschouwden als een roover, als iets dreigends, als iemand, die een kostbare kunstschat uit het salon kwam halen, of de huis-godin uit de vestibule. En toen ik weder in de boekerij zat, in den gemakkelijken stoel van den Rechter, en een leeg gevoel in mijn maag mij zeide dat mijn zenuwen tot het uiterste gespannen waren, precies als wanneer ik met onze ploeg roeide, en luisterde naar het vallen van het schot, was ik er zeker van, dat Margaret, na mij aangediend te hebben, achter de gordijnen bleef staan, en mij heimelijk gadesloeg.

Juliana liet mij niet lang wachten, en toen zij door de deur in het licht trad, kon ik niet nalaten de houding en gratie op te merken, die de vrucht is van overgeërfde verfijning en gezondheid, en die slechts gebrekkig wordt nagebootst door zelfbewustzijn en de houding van een actrice.

„Het spijt mij toch zoo, dat u niet een oogenblik eerder is gekomen”, zeide zij. „Dan zou vader thuis geweest zijn. Nu zullen u en ik...”

Zij ging weder op haar oude plaats op de ouderwetsche, mahoniehouten sofa zitten.

„Vindt u het erg jammer?” vroeg ik.

„Nee, ik ben er blij om!” zeide zij, en lachte als een klein kind dat plezier heeft, maar toch zóó weinig, dat men haar er nooit van had kunnen beschuldigen.

„Houdt u van me?” zeide ik even later.

Haar oogen openden zich zeer wijd en zij staarde zeer ernstig in de mijne — alsof zij het half vermakelijk vond, en toch half schrok. Eindelijk knikte zij bevestigend en zakelijk. Maar omdat ik haar handen tegen de leuning van de sofa zag drukken tot de blauwe adertjes zichtbaar werden, begreep ik dat zij in staat was tot het stoïcisme van een Indiaan, en dat haar knikken niet zakelijk was per slot.

Zooals ik reeds gezegd heb, heb ik doorgaans geen romantische neigingen. Ik wist zeer goed, dat ik niet in staat was de juiste snaar te treffen bij een meisje, dat zelf nog nooit tegenover een minnaar gestaan had, doch de overtuiging, dat zij trachtte haar ware gevoelens voor mij te verbergen, had op mijn brein de uitwerking van een bedwelmenden drank. Ik zou haar in mijn armen genomen hebben, en mijn gezicht verborgen hebben in haar weelderige haar-massa, en haar op haar blanke voorhoofd gekust hebben, indien ik mij niet plotseling herinnerd had, dat ik nog nooit met evenzoo vele woorden mijn gevoel voor haar had uitgedrukt.

„Natuurlijk houd ik van u”, zeide zij op dat oogenblik. Ik herinner mij nog, hoe koel die woorden klonken.

Ja, ik herinner mij nog ieder woord dat dien avond werd gesproken, ieder onderdeel van die kamer, iedere gevoelspeeling om haar mond, en ik kan over die dingen niet verder praten. Zij beteekenden zooveel voor mij, toen, en hun invloed heeft zich voortdurend daarna doen gelden.

En eindelijk vertelde ik het haar dan.

„Juliana...” zeide ik. „Ik heb je nog nooit bij dien naam genoemd. Ik ken je nog niet lang. Maar over al dergelijke dingen moet ik heenloopen. Voor sommige mannen en vrouwen mogen ze van belang zijn, maar voor mij niet. Ik heb je van het eerste oogenblik af liefgehad”.

Zij uitte een lichten kreet, maar of het van vreugde of verassing was, kan ik niet zeggen. Ik weet alleen, dat, toen ik mij bukte en een van haar handen in de mijne nam, zij haar niet terugtrok, alsof haar hand mij rechtens toebehoorde, en met mijn vingertoppen op haar zachte pols kon ik het kloppen van haar hart voelen.

„Ik wil niemand anders liefhebben”, fluisterde ik. „Ik wil jou hebben. Ik hoop dat je me zult liefhebben”.

Toen ik dit gezegd had, en mijn lippen op haar hand gedrukt had, en naar haar opkeek, meende ik te zien, dat haar gelaat verlicht werd door een groote vreugde en opperste blijdschap, en dat er in haar oogen een licht schitterende, dat ontstoken was door de een of andere openbaring.

(Wordt vervolgd.)

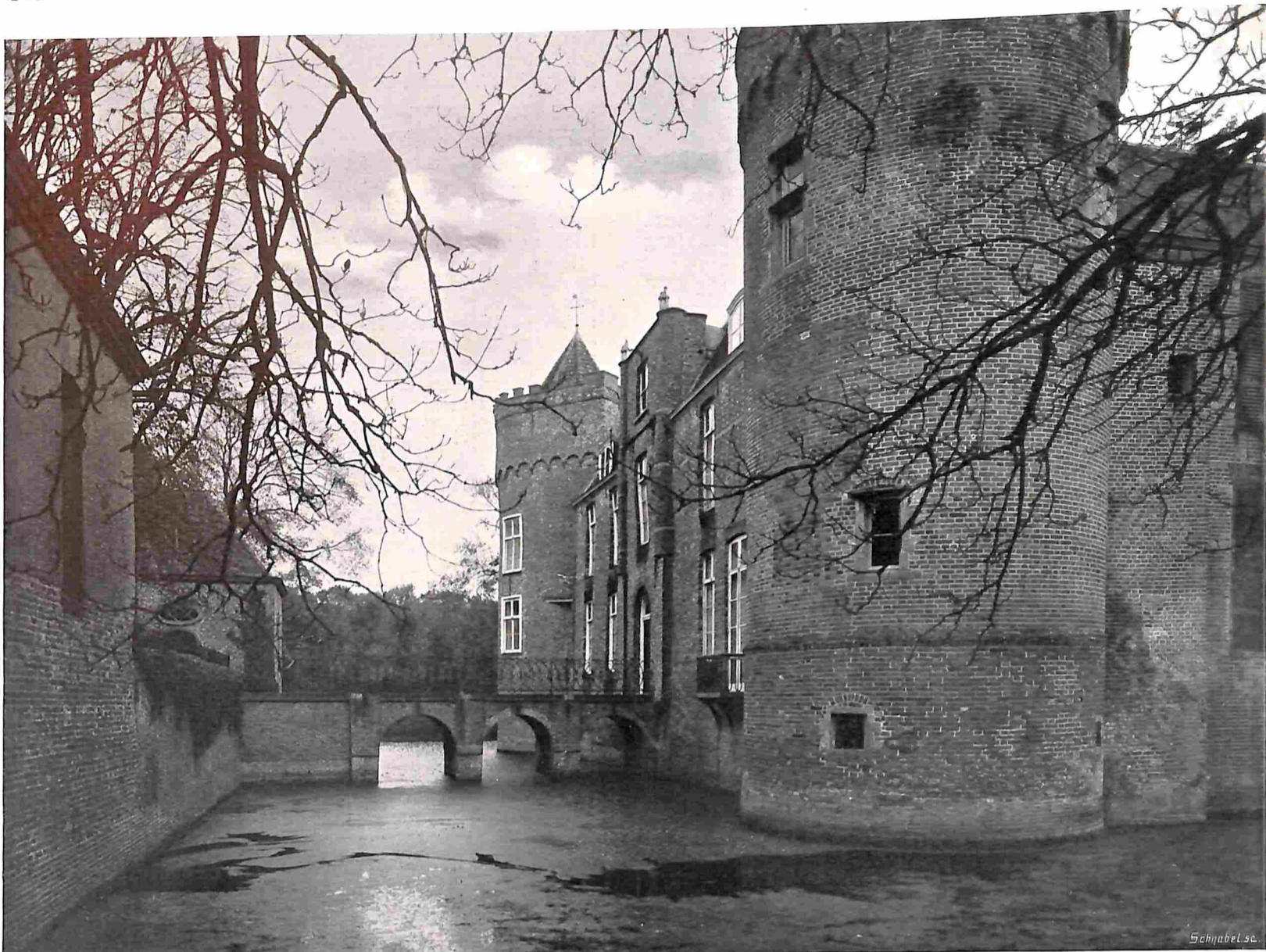

Foto C. Steenberg.

KASTEEL WESTHOVE. VOORGEVEL MET BRUG, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

WALCHERENSCH E KASTEEL EN BUITENPLAATSEN.

V. HET KASTEEL WESTHOVE.

EEN befaamd en oud kasteel, dit Westhove, bekend ook door Mevr. Bosboom Toussaint's werk van dien naam. Evenals van een groot aantal andere oude burchten, heet het ook van dezen, dat hij gebouwd werd tegen die lastige duivels van Noormannen. Er zijn echter geen bescheiden, die met eenige zekerheid dit nawijzen. Dat het kasteel behoorde aan de orde der Tempeliers, — een andere, veel vernomen meening, — wordt evenmin ergens bevestigd. Wat men met stelligheid weet, is dat Westhove aan de abdij van Middelburg heeft behoord, en de roemruchte abten er des zomers woonden. Voordien zou het het eigendom van het vermaarde geslacht der Borselens zijn geweest, van een tak dezer familie althans, de Borselens van Brigdamme geheeten. Omstreeks 1358 zou het — zoo lezen we bij Dr. H. Blink — aan den abt van Middelburg zijn gekomen. De abten van Middelburg gaven er, vooral des zomers, groote feesten; de voornaamste edelen des lands, en koningen en keizers waren hunne gasten menigmaal. In het jaar 1509 waren Philips de Schoone en zijn gemalin er gelogeed, en in 1515 nam Karel V, toen een knaap nog en hertog van Oostenrijk slechts, er zijn intrek.

Wie den grooten statigen burcht daar temidden der verrukkelijke omgeving kent, dien kan het niet bevreemden, dat zelfs gasten als de bovengenoemden er gaarne verblijf hielden.

De streek is zeer schoon en karakteristiek. De bosschen en het park er omhelen vertoonen een geheel van heerlijke afwisseling. Velerhande geboomte wast en tiert machtig daar bijeen, door-eenen; rondom liggen zware monumentale lindenlanen en boren zich als diepgroene kanalen door het andre dichte geboomte, zwarte beuken ontvouwen pralende hun heerlijkheid, olmen, oud en knoestig, rijzen daartusschen, eiken steken hun breede groene kronen omhoog, zoo dicht als muren; esch-doorns en kastanjes staan ertusschen in groote scharen. Het diepe groen van dennen, hetwelk geheel zwart lijkt in den avond, vlekt temidden van het lichter groen in vele schakeeringen, en deze vlekken zijn gelijk zoovele open donkerten, ledig en diep.

Het duin in de nabijheid is wild en vertoont langs de zee en opwaarts een onafzienbare reeks van ruige of naakte ruggen, gelijk wonderlijk woest verweerde bulten van voorwereldlijke beesten, in ontzaglijke kudden gelegerd langs de oude zeeuwsche zee. Met helm begroeide toppen ertusschen doen aan als ruig

behaarde dieren, daar aan land gespoelde monsters, gelijk in voorhistorische tijden.

Ginds, landwaarts in, breiden zich de bosschen.

Hier zijn de zilveren berken saamgedromd temidden der esch-doorns met hunne elastisch uitzierende takken; hier rijen machtige eiken en beuken naasten, kerels van sta-vast. En vele, vele van deze boomen hebben een zoo grillig takkenstel, door de snelle, gespierde zeewinden gewrocht, dat de verbeelding er de meest fantastische gedochten in kan zien. Wat razend woeste bochten soms in het verloop van eenen tak. Wat grillige begroeiing der twijgen, niet het minst bij de dennen, waarvan de mahonierode takken geheel naakt tusschen onregelmatige dikke bossen zwartgroene naalden komen doorgluren.

De vloeren van het land zijn hier soms prachtig; nu eens dekt ongelijkmatig, wild gras den bodem gelijk een langharig ruig kleed, dan weder zijn gansche uitgestrektheden van lanen met fulpig mos in schakeeringen van geel en groenen weerschijn beled als met kostbare trijpen loopers. Gindsch groeit een vol en wuivend bosch van varens, in alle verscheidenheid; als linten en doeken van ragfijne sluiers wuiven de gracieuze bladen bij een eersten stoot van den wind. Een steile gele duinwand kan ons hier soms gelijk de muur van een daar niet vermoed huis verrassen, temidden van warrige struiken, en stronken die als verwrongen ledematen van menschen zijn. Her en der blik men door het geboomte henen, gelijk door de kijkgaten bij een diorama, en een mateloos schoon vergezicht doemt in den schemer der verte, die als een fijn bewasemd glas is, op. Zacht-groene weiden en donkerder akkers liggen als aangeschoven. Boomgroepen en een hofstede hier en daar als een weidsch stilleven — vormen de plannen van dit onafzienbaar tooneel. Een groep lage huisjes temidden van groen, is geschaard om een ranken, fijnen kerktoren, gelijk weidende schapen rond een herder vergaderd zijn. Waar men ook het oog wendt, men vindt een treffend schouwspel of van wilde grootheid of van liefelijk schoon. Ik rangschik deze streek tot de aantrekkelijkste, die ik ken.

Door een monumentale rechte laan fietste ik toe op het kasteel, dat van verscheidene kanten te bereiken is. Aan het eind der laan lag een andere laan rechthoekig erop, dan weder een andere.

Ten slotte kwam ik langs een open plek, waar getorende koets-indrukwekkenden lindeboom.

Het hek tot het voorplein was gesloten. Ik keek om mij heen:

Foto C. Steenberg.

KASTEEL WESTHOVE. VOORGEVEL, MET DEN EEUWENouden LINDEBOOM.

in de wijde groene wereld was ik als aan mijn lot overgelaten. Nergens tusschen dat geboomte, nergens op de zandpaden, nergens voor de vensters van het slot, zag ik een menschelijk gelaat. Doch de fiets is snel. En hoopvol trapt ik voort naar een lichter plek in het geboomte, waar ik een zijweg meende te zien. Spoedig was ik daar aangekomen.

Schier vergroeid met planten en groen, lag daar een vriendelijk gebouw; laag en breed, als in het vorstelijk park verdoken, deed zich de gevel op. Heesters, wingerd, klimop bedekten het tot aan het breede dak, slechts de vensters gluurden door het dichte bladeren-bekleedsel. Middenin dit huis staat een breede poort, die recht voor een Singelbrug ligt, gastvrij open. Deze poort is door een kroonlijst afgedekt, en een vierkant, weggeschuind dak met een toren van slanke pilaartjes, die een kleinen koepel dragen, overtopt het.

Door de poort gaand, zag ik al spoedig een groepje mannen voor me. Ze gingen met karren en gereedschappen naar de moestuinen, welke liggen achter de oranjerie. De oranjerie is het gebouw met de breede poort, door welke ik ben binnengekomen. Al spoedig was ik in een gesprek met een dezer mannen. Op mijn verzoek leidde hij me rond in de groote moestuinen, die in een kring van grachten liggen. We wandelden langs de keurige bedden sla, wortelen, aardappelen en velerhande boonen, welke er vrijwel uitzien als overal elders, doch hier door hun afmetingen vooral treffen. Deze moestuinen beslaan n.l. een enorme oppervlakte.

Langs de machtige boomen van het park verder gaand, geraakten we aan den westelijken muur van het kasteel. In de grachten, die door een vloertje van kroos bedekt zijn, zwommen eenden hier en daar. Aan de buitenzijde der gracht, hier aan de westzijde, ziet men de geheelen oever langs de zware fundamenten liggen der voormalige ridderzaal, welke is afgebrand.

Machtig richt de muur zich uit het grachtwater omhoog, de diepe krachtig afgeteekende vensters breken een weinig de norsheid van het gemetselde muurgevaarte, hetwelk aan de voorzijde is afgebouwd met een ronden toren, een gedrongen sterk bouwsel, van vensters en getraliede gaten hier en daar doorboord, en een verdieping lager dan de daklijst omspannen met een breeden steenen ring met haaiantanden. Het dak is fraai van vorm, puntig en zeskant, in de leien vlakken breken geestig de vensterkens uit en de wijzerplaat van een klok.

De achterzijde van het kasteel vertoont ons een deels zelve begroeid, deels in een overdadig wilden overvloed van gebladerte

verscholen, gevel. Eigenaardig is het uitspringende halfronde koepeltje, waarin de toegangsdeur is gebouwd.

De oostelijke kant verschilt niet veel van de westzijde, behalve dan de voortoren, welke geen hoekig spitsdak heeft, doch kanteelen. In de gracht vindt men hier, uitstekend boven de wateroppervlakte, de steenen stutsels, welke vroeger een brug gedragen hebben. Dit duidt er op, dat dit gedeelte van het kasteel vroeger een anderen vorm had. En er bestaat dan ook een oude plaat waarop Westhove is voorgesteld zooals het er in de zeventiende eeuw uitzag. Men vindt daarop een zwaren voormuur aan het voorplein, welke muur er thans niet meer is, en midden in dien muur was de hoofpoort, onder een vrij hoogen toren. Ook ter weerszijden van den muur vond men poorten met torens; er waren dus drie ingangen tot den voorburcht, en alle deze drie hadden steenen bruggen.

Al terug wandelend langs de grachten, waren wij weder bijkans aan de oranjerie geraakt. Toen vroeg mijn vriendelijke geleider, nog eens met hem terug te loopen, wijl hij me iets merkwaardigs wilde laten zien. De man had aldoor met veel liefde en begrip van gewassen, boomen en planten gesproken, men kon het hem aanzien, dat hij hart voor zijn vak had.

— U houdt ook van de natuur, mijnheer? vroeg hij me. En niet op de weê wegsmeltende wijze, waarop hedendaagsche steedsche overspannen menschen zulks doen, geschiedde dit. De man was zeer eenvoudig en ongekunsteld, en toen ik op zijn vraag beamend antwoordde, zei hij:

— Dan zal ik u eens iets aardigs laten zien.

— Zeker een of andere vreemde groente, daar ik nog wel nooit van zal hebben gehoord, zei ik. Want we liepen nu langs groote, keurig onderhouden bedden groenten.

— Neen, neen, iets veel wonderlijkers, — zoo wees de man mij glimlachend af.

— Een uitheemsche plant? neusde ik.

— Het is heelemaal geen plant, antwoordde de man, op een toon, die bewees dat hij het leutig vond, mijn nieuwsgierigheid te hebben gaande gemaakt.

— Een boom? raadde ik.

— Ja, het is een boom, lachte hij behaaglijk.

— Ik zie het al. Deze is het — zoo riep ik uit, toen ik een verrukkelijke Italiaansche kastanje bemerkte, waarvan de stam geheel schuil ging in een woesten dichten bos van bloeiende rhododendrons. En het leek eèn geheel, in den vorm van een reusachtige tent. Het onderste gedeelte met de zware paarse

Foto C. Steenbergh.

KASTEEL WESTHOVE, ACHTERZIJDE MET DE THANS WILD BEGROEIDE PLAATS, WAAR ZICH EENS DE RIDDERZAAL BEVOND

bouquetten, het bovenste vol van de zacht kersenroode ruikers. De aanblik was zeer verrassend en schoon.

— Dat is niets. — zoo wees de tuinbaas mij terecht en hij trok tegelijk een heester van een haag terzijde om mij door te laten; — neen, dat is niets. Hier is hij.

En hij stak de hand uit naar een reusachtigen kastanjeboom, waar wij nu zeer dicht voor stonden. Ik keek, en was werkelijk getroffen door het fraaie en vreemde schouwspel. De buitenste bladeren waren gewoon groen, doch die meer binnenin stonden, waren voor een groot deel wit, zilverig wit.

Vol geestdrift begon de man, die inwendig plezier om mijn verbazing en bewondering had, mogelijke verklaringen mijnerzijds van het wonderlijke verschijnsel te ondervangen.

— Er zijn er meer in de wereld, zei hij, — maar dit is al een heele mooie.

Ik knikte bevestigend bij het laatste.

— Aan den grond ligt het niet, want hier vlak bij groeit ook de gewone paardenkastanje, en is dan groen van top tot teen. En aan gebrek aan zon ligt het ook niet, want, zie maar, de buitenbladeren zijn ook, tenminste gedeeltelijk, wit.

Hier schoof hij een paar twijgen neerwaarts tusschen de buitenste uit, aan den kant waar de zon den boom bescheen, en toonde mij zware volle bossen bladeren, die, zooal niet geheel, dan toch overwegend wit waren.

— Met Augustus sterven de witte bladen vòòr de andere af, verhaalde mijn genoeglijke tuinman me nog.

— Het is wonderlijk in de natuur, mijnheer, deed hij zacht hoofdschuddend, alsof hij zeggen wilde: wij moeten zoo iets niet al te gering achten. Dat is een groote gebeurtenis. Een heele groote gebeurtenis.

Dat is het dan ook, zonder twijfel. Ik was althans opgetogen het gezien te hebben, met een woord van dank nam ik afscheid en ik besteeg mijn fiets, die ik nabij de oranjerie had achtergelaten.

Al spoedig was ik aan de voorzijde van het kasteel geraakt. Den eersten indruk bij den aanblik van dit gebouw gewekt, kreeg ik nu wederom opnieuw: dien van een schier onverwoestbare hechtheid. De twee stalhuizen met forsche vleugeltorens liggen aan de uiteinden ter weerszijden van den voormuur. Op het voorplein, toegankelijk door een zwaar ijzeren hek, treft als iets zeer ongemeens de majestestelijke oude linde. De grootsheid van dezen boom behoeft niet onder te doen voor dien van het kasteel. Ze staan elkaar.

In verband met deze verrukkelijke linde zegt Dr. H. Blink in

zijn „Zuid-Hollandsch, Zeeuwsch Delta-land” het volgende: Deze nog elk voorjaar weder verjongende boom is misschien de oudste levende bewoner van Walcheren. Hij was eertijds aan de Heilige Maagd gewijd, en werd zeker door een der abten (van Middelburg, die op Westhove hun zomerverblijf hielden) geplant als een hulde aan zijn heilige Beschermvrouw. Heel wat geschiedenissen heeft de linde aan haar voet zien afspelen. Toen Karel V hier in Juli 1540 de gastvrijheid genoot van den rijken abt Philips van Schoonhoven, geurden haar bloesems reeds heerlijk. Hier kwam bijna een halve eeuw later Louise de Coligny, die destijds het Prinsenhof te Vlissingen bewoonde, dikwijls met den toenmaligen eigenaar Loyseleur de Villiers, den toestand van het benarde vaderland en de sluwe plannen van Leicester bespreken.

Had het slot, nadat het eens gedeeltelijk in de asch was gelegd, geruimen tijd verwaarloosd en vrijwel waardeloos gelegen, eenmaal weder hersteld, kochten de Staten het aan, en opnieuw kwamen roemrijke dagen over dit huis. Wij herinneren aan den daareven genoemden Pierre de Loyseleur, den vertrouwden vriend van den prins van Oranje. Deze edelman was bezitter van Westhove in de jaren 1581 tot 1590. Wij lezen van hem, dat zijn optreden voor Maurits' rechten hem bijna door Leicester deed gevangen nemen. Als een lateren eigenaar vinden wij Jan Boreel genoemd, een bekend Staatsman. Later, op het eind der 18e eeuw, werd het slot bewoond door Adriaan van de Perre, Eersten Edele van Zeeland. Bij hem was de dichter Van der Palm eenige jaren als huisonderwijzer in betrekking.

Bezien we thans het front eens. De eenvoudige gevel met boogvormige toegangspoort doet zeer stellig voornaam tusschen de statige hoektorens. De vensters van het oude sobere type zijn zeer sprekend, en het geheel is een trotsch vertoon van machtige lijnen en verhoudingen. Het inwendige van het huis biedt echter niets opvallends meer. De zalen en kamers zijn eenvoudig en helder en drukken door hare soberheid en den uitnemenden staat van verzorgdheid de mooie en vriendelijke bestemming uit, welke het kasteel reeds lang heeft: als herstellingsoord voor kinderen gedurende de drie zomermaanden. Den verderen tijd van het jaar staat het leeg.

Zoo is dan een goede herinnering aan het befaamde kasteel Westhove ook deze: Dat het trotsche geweldige gebouw met zijn bar en roerig verleden, met zijn ontzagwekkende afmetingen en vòòr-alles machtig aanzien, zoo lieflijk een bestemming heeft als de huidige, door de menschlievende eigenaresse eraan gegeven.

Overneming verboden.

S.

Foto C. Steenberg.

KASTEEL WESTHOVE MET DE BIJGEBOUWEN EN HUNNE TORENS.

IN DAGEN VAN LEED.

Oorspronkelijke novelle.

(Vervolg).

DE wijde kerkhal lag in halfduister. Wel brandde het licht der lampen door alle beuken heen, maar de zachte, gele glans der gasvlammen lichtte zoo hoog niet op en liet de diepe gewelfruimte van het groote schip en het koor geheel donker. Lichtgrijs vloten de wandvlakken weg in den grauwen schemer, die overal door het wijd gebouw van boven afding. Dof stonden de glaswanden in de hoog opgaande spitsboogramen rondom, als uit staal gesneden. Tegen de geribde gewelven was het nacht, tot aan den triomfboog, waarachter de koorschelp zich in volkomen duister terug trok.

Maar uit groote lichtbronnen, verborgen opgesteld achter de zware pijlers, viel een rijke klaarte voor het kleine altaar, opgericht langs den rand van het priesterkoor, waaronder de toegang was tot de krocht. Daarboven hing van den gewelfsboog het groote triomfkruis neer, in volle klaarte. Rondom waren de koorwanden met rood tapijt bespannen, en rood bekleed waren de rijen koorbanken, die in het duister verder verwaasden. Roode tochtgordijnen ommantelden het kleine altaar en donkerroode vloertapijten bedekten er de trappen van. Het was alles in één kleur gehouden, de symbolische kleur van de liturgie der martelaren.

Groote kroonkandelaars, in fonkelend koper gedreven, stonden er ter weerszijden van, met volle armen de lichtpracht der kaarsenbundels torsend. Op het altaar zelf brandde het licht zijn luister in schitterend goudsieraad.

Eerbiedig knielden de menschen op den steenen vloer, alvorens hun plaats in te nemen in de banken door de grijze ruimte heen.

Er was iets angstigs in het plechtig zwijgen voor het hoog koor.

Ook daar was in het warme rood, rondom uitgespreid, de gedachte aan droefheid, aan bloed. Een tastbare weedom oomde uit de grauwe gewelven op de gebogen hoofden der knielenden neer. Angstig knapperden de lichtvlammetjes in hun rusteloos gewemel, als benarde zielen, die weifelen bij haar zuchten naar omhoog. Het gouden altaar straalde geen loutere vreugde uit. Het groote kruis daarboven, tegen den nacht der gewelven uitschijnend, in den gloed der verborgen elektrische lichtwerpers, spande er zijn armen uit in een verstart gebaar.

Schoorvoetend en stil naderden de kerkgangers, en schoven de donkere gestalten al meer en meer uit de diepe donkerte der portalen op. Nu begonnen zij de breede ruimte zichtbaar te vullen.

Mevrouw Brenekamp zag naar Nini om, toen beiden gezeten waren.

„Zie je ze?” lispelde zij haar vraag.

Nini knikte zonder te antwoorden.

Mevrouw had de „Noodkist” bedoeld, de relikwieschrijn van Sint Servaas, die flonkerend geheel de breedte van het altaar besloeg.

Het overvloedige licht speelde van alle

zijden over haar gebeeldhouwd voorvlak heen en het schuin opstaand deksel, met kunstig snijwerk afgedekt. Zij was geheel verguld en straalde wonderlijk. Een rijke veelheid van bont gesteente vulde het gekarteld loofwerk. Zoo was het één glanzend juweel, de kostbare schrijn, die de gebeenten borg der eerste bisschoppen van Maastricht. Zij waren de stichters van het oudste heiligdom der stad, wier vaders zij geweest waren, wier patronen zij bleven.

De „Noodkist” heette het volk dat kostbare stuk, het stadspalladium, dat als de Bondssark der kinderen Israëls, in de dagen van rampspoed steeds verscheen, in den damp der smeebeden van de massa, en altijd als een baken lichtte in de somberte der dagen van beproeving. In de tijden van weedom en rouw was het altijd weer een zoete vertroosting, het verschijnen van het heilig kleinood. Wel had het ook triomfen gevierd met dat zelfde volk in feestroes, statig omgedragen in processie-gangen en zegetochten. De dagen der vreugde hadden eveneens hun wierook gebrand voor het gebeente van den schutpatroon, die in zijn relikwieën de historie van zijn stad had meegeleefd. Altijd ziet men den purperen mantel van Sint Servaas op den achtergrond der geschiedenis van het oude Trajectum ad Mosam. Doch van zegenrijke tuschenkomsten in dagen van beproeving, was de herinnering hoofdzakelijk verbonden aan den heiligen schrijn, en omdat deze overwegend bleef door de tijden heen, en om de gedachtenis van de geslachten die hunne benauwingen voor haar hadden uitgejammerd, zoo vele eeuwen reeds, in dagen van druk en droefheid, behield zij — de groote toevlucht, — steeds den naam van de „Noodkist”.

Zacht leidde het orgel de Miserere in. Dan klonk het gezamenlijk gebed door de holle ruimte die het sidderend in haar duistere hoeken herbauwde. En ten slotte zongen de zangers de hymne, die den zegen vooraf gaat.

Hoe was dit uur van aandacht zoo wonderlijk berusting bren-

Foto C. Steenberg.

KASTEEL WESTHOVE. DE ORANJERIE

Foto C. Steenberg.

HET WALCHERENSCH E STRAND BIJ KASTEEL WESTHOVE.

gend. In den koelen vrede van dit hooge heiligdom voelde men, dat dit Gods huis was. Daarbuiten stormde de wereld, doch hare verschrikkingen ebden van den gewijden drempel weg. Hier was het gedreun der kanonnen verstomd en werd de ziel gebaad in een kalmte, die was als Gods eigen tegenwoordigheid. Hier ademde het geloof alleen, en werd de angst overstemd door de willige overgave: „ons toekome uw rijk, uw wil geschiedde...”

Ook lichamelijk rustte Nini; maar meer nog kwam er een schoone vrede over haar gedachten. De rust doordrong haar weldadig en de mystieke geur van het heiligdom vervulde haar geheel. De weedom van de menschheid en haar duizenden kleine zorgen waren hier zoo ver vandaan, en zelfs de groote weeën van het oogenblik leken van hier uit kleiner en volstrekt niet onoverkomelijk. Geen smart voelde men hier onvertroostbaar aan. De Christus aan het lichtende kruis, daar boven tegen het donker der gewelven, hield krampachtig de armen uitgestrekt naar allen gelijkelij.

Miste het bange woord „de dood” in haar gebeden ingevlochten, hier niet althans gedeeltelijk zijn verschrikking?

Zoo was het met de „Noodkist” van den Heilige ook gesteld: er ging een huivering van haar uit en haar omgaf een ernst die sidderen deed, daar zij immers alleen werd uitgesteld in dagen van algemeenen rampspoed; doch niet zoodra straalde zij in het licht der openlijke vereering weerom, of daarbij alléén reeds ging er een gevoel van beveiliging uit over de menschen.

Ongestoord, maar ook onbewust, liet Nini de godvruchtige stemming op zich inwerken. De stilte was weldadig binnen het gebouw, als de koelte na den heeten zomermiddag.

Rustig dampte in den vrede van dit huis des gebeds, de wierook voor het fonkelend altaar.

Het was zoo innig te zien, de stille, zwarte gestalten, roerloos en gebogen neer gehurkt in het schemerende licht, toen de ciborie door den priester in de ijle opgeheven, boven de hoofden der aanwezigen het teeken des kruises beschreef.

Het was doodstil toen. De tabelnakeldeur klapte hoorbaar dicht en de sleutel deed het slot veeren, met een luiden snik.

Dan bewogen de menschen en rezen om heen te gaan. Maar op hetzelfde oogenblik voer een sidderen door het zwijgen. Een diepe pedaaltoon boorde dwars door de diepe kerk, naar het hooge koor opgestierd, en als bij het openstuwen van sluisdeuren, stroomde de volle overvloed van het „groot spel” de stille beuken vol.

De stilte sidderde op. Nini sloot de oogen. Zij voelde het wijken van nevelige schimmen uit hunne schuilhoeken, bij het licht dat in geluid, de ruimte doorvaagde. De wijdte werd nauw terwijl de klankendonder al maar breeder om zich heen greep. De muziek beving haar geweldig, zoo dat zij huiverde.

Het zwijgen, door den storm van het orgel aangevaren, beefde als een woud over haar heen. Uit onvermoede kolken brandde het getij op en sloeg op ongeweten klippen. Het was of een hooge zee op rotsen viel, en de diepe donkere kooren werden grotten en spelonken, waarin de zangen hun trillend schuim wierpen, zich vermeiend in hun eigen wedergalm.

De strakke nachtstilte van het heiligdom werd volgestapeld met wolk aan wolk, in dolle opvolging. Het was een loetend noodweer, boven Nini's hoofd losbarstend. De wilde gammen tierden en joegen voort in snelle vaart, gierend en striemend. Het massale geluid der donkere ondertonen daverde dreigend voort. Het was alsof wanden en gewelven gingen storten in het ijle. Het was als de ondergang eener wereld. In purpere en gouden vlammen joelde de brand voor haar geestesoog. Kreten van vertwijfeling vloden tot haar uit, die ijsde en luisterde in gespannen aandacht, — vluchtende karavanen ijlden voorbij, — bedelstemmen en noodgebeden, — angstig snikkend en klagend om medelij; maar de spot grijnsde en lachte harde geluiden, de felle haat striemde met fluitende zweepslagen. Dan kookte de toorn in ontzinning op, en gillend snerpten de hoonende bedreigingen. De hartstocht ziedde in sproeiende kracht. Duizelingwekkend

werd het opgevoerd, dit drama in geluid, van de menschelijke ellende, van de zinnelooze boosheid en de bodemlooze zinsverbijstering, — dit handgemeen der ontketende hartstochten. In daverende jachten volgden de tooneelen elkander op. De granaten suisd en spatten brandend open. Kartets op kartets barstte en braakte vuur. Daartusschen vlijmde de bliksem zijn vinnige lichtstralen, schichtig verschietend. Bloedrood stond de hemel in laaie, den wilden worstelstrijd omvadend...

Zoo daverde het orgel een lange stond en stroomden de klanken, in vervlietende kleuren-orgieën. Dan haalde de kunstenaar de trossen op. Het noodweer viel. De verten klaarden.

Nog wervelde een gewemel van klanken, als van stofwolken langs de diepe kim. Doch dan klom uit een gelouterde atmosfeer van verinnigd gezang, eenzaam, de stem eener cel.

Het ontroerende geluid zocht, van klacht in klacht stijgend, zijn weg naar een gedroomde klaarte. Dan werd het een gouden lijn, die glinsterend gleed over een blauwe zee, naar een blauwen hemel op.

En de Vox humana zong in stijgende aandoening de sidderende verlangens eener vroom beminnende ziel.

Nini hief het hoofd op, zonder de oogen te openen, en volgde den gang der melodie, in haar edel bewegen naar hooger en ruimer sfeer.

Plots schokte het door haar bewustzijn. Zij herkende ze; zij wist er de woorden van; zij prevelde het voor zich zelve na:

„Ich such ein Herz, so schön wie das meine,
So schön bewegt...”

Het lichtte schielijk door haar besef, dat Hartman haar beeld voor oogen had, terwijl zij op hare beurt zijn ziel beluisterde. Zwervend en zoekend, ongestadig, verloor zich de melodie in dalende gammen:

„So bange und wehe, — so weh und bang...”

Toen donderde de orkaan weer met vernieuwde, woedende heftigheid. Staal mokerde staal, en ijzer dreunde op ijzer. Zwarte zeilen scheurden aan flarden, torens duizelden en zonken, steden verdwenen in de kolkende diepten, die ze vrazuchtig verslonden. Trillend spatte het schuim op het leeg strand. Een wereld was te gruiel geslagen, aan splinters getreden en vernietigd. Gillend lachte de hoon over de vermaledijding, vlijmend de spot... En het laatste loeien stierf in de donkere diepte der uiterste pedalen weg, met een schrijnenden, dreigend-uitgehaalden toon.

Nadat ook de echo's weggehuiverd waren in de verste hoeken der kerk, zat Nini nog roerloos, met de oogen steeds dicht, als was zij bang en spijtig, tot de werkelijkheid te moeten weerkeren.

Hare moeder stootte haar aan met den elleboog.

„Kind, gaan we? Het is acht uur...”

Langzaam sloeg Nini de oogen op, als na een droom.

„Het leek wel of je sliep”, zei mevrouw Lemmen, „daarom wou ik je niet storen!”

„Mama”, zuchtte Nini tot zich zelve komend, „hij is een meester, een groot man, een kunstenaar, werkelijk wonderbaar...”

Beneden bij den uitgang wachtte Hartman hen reeds. Zwijgend reikte het jonge meisje hem de hand en drukte ze stevig. „Dank u”, zei ze.

Toen gingen ze samen heen. Buiten schemerde het.

„Doe mij een plezier”, zei ze na een poosje tot Hartman, die zwijgend naast haar moeder liep, — mevrouw had belangstellend gevraagd of het niet erg vermoeiend was? — „doe me een plezier, en kom dezer dagen ten minste dikwijls naar ons toe, en liefst iederen dag, als u kunt. We hebben behoefte aan menschen en toch kan ons niet iedereen de bevrediging schenken, die men van gezelschap vraagt in zoo opgewonden dagen als deze. U zelve zal het een verstrooing zijn, en ons allen een aangename afwisseling, nietwaar ma? Laat u er vooral niet onder krijgen. Wij, die fijngevoeliger zijn, lijden meer en dieper en moeten daarom ook elkaar meer steun geven, en troost. — U doet het?”

Toen Max in haar oogen zag, wist hij dat ze zijn spel verstaan

In de eerste plaats geldt voor de meesten het bezwaar, dat zij niet zwemmen kunnen, en het is en blijft nog altijd een open vraag en een verbijsterend raadsel, waarom in onze waterrijke steden en dorpen niet iedereen zwemmen kan. Die vraag dringt zich niet alleen op uit een oogpunt van zelfbehoud, maar ook uit dat van lichamelijke opvoeding en ontwikkeling, die toch in geen anderen tak van sport, zóó voor de hand liggend, zóó goedkoop en zóó prachtig tot uiting komen, als juist bij de zwemsport. Men behoeft wel is waar het enthousiasme niet op te voeren tot verplichte zwemles voor zuigelingen en ouderen van dagen, maar géén onzer knapen en meisjes behoorde den dertienjarigen leeftijd te overschrijden, zonder zich de zwemkunst eigen gemaakt te hebben en die juist in dien tijd hunner snelste lichaamsontwikkeling zoo heilzame zwemsport beoefend te hebben. Water om te zwemmen is er bij ons toch wel genoeg en het aanleeren zelf is heelemaal zoo'n heksentoe niet; al zou men ook het zwemonderricht, zooals wij dat van oudsher heden ten dage nog kennen, liever op een hooger en moderner peil zien en meer op massa-ondericht berekend.

Zonder zwemkunst geen watersportbeoefening. Dat men den niet-zwemmers, de watersportbeoefening maar liever moet ontraden, ligt nog al voor de hand, er liggen immers geen balken onder het water en de voorzichtigheid is immers de moeder van de porceleinkast! Het is met den watersportbeoefenaar die niet zwemmen kan, als met den slecht geoeffenden kunstenaar op het slappe koord, wiens onzeker evolueeren in de ijle ruimte, ieder oogenblik in een jammerlijke catastrofe kan verkeeren. Maar ook al blijft, meer uit geluk dan wijsheid, het noodlot uit, voor de niet-zwemmers kan nooit het aan de watersportbeoefening verbonden hooge genot zijn weggelegd, daar zij steeds in angst en vreeze moeten verkeeren om hun hachje, dat maar éénmaal kan verspeeld worden. Evenwel zou het niet kwaad zijn, velen zóódanig voor de roei- en zeilsport te interesseeren, dat zij ten minste om harentwille, hun opvoeding met het aanleeren van de zwemkunst zullen trachten te voltooien.

Bestaat het bezwaar van de zwemkunst niet, of is het overwonnen, dan komen de bezwaren, dat men er tegen op ziet, het roeien, het zeilen en het varen, die men als hoogst ingewikkelde kunsten beschouwt, te leeren en verder dat men de meening toegedaan is, dat zowel de roei- als de zeilsport erge dure sporten zijn, die slechts ten koste van handen vol gelds en slechts bij het beschikbaar hebben van veel vrijen tijd, kunnen bedreven worden. Maar deze bezwaren zijn grootendeels vooroordeelen en dwalingen, die wel het meest hun ontstaan te danken hebben aan het feit, dat van de roeisport het kostbare raceroeien en de daaraan verbonden tijdroovende training voor nationale en internationale roeiwedstrijden, en van de zeilsport eveneens de nationale en internationale zeilwedstrijden met groote en kostbare racejachten

Foto H. J. van Olst.

DE VIJF PROVINCIEËN-TOER.
OP HET DIERENSCHÉ KANAAL BIJ LAAG-SOEREN.

wel het meest naar buiten blijkt; terwijl de beoefening der roei- en zeilsport met kleine en niet kostbare scheepjes als uitsluitend spelevaar- en toervermaak onopgemerkt blijft.

Het roeien, zeilen en varen is al even gemakkelijk als goedkoop en de sleutel tot die wetenschappen bestaat in het zich aanmelden voor het lidmaatschap van een of andere watersportvereniging, zooals er in de verschillende plaatsen van ons land wel bijna tweehonderd bestaan en waarvan er te Amsterdam een twaalfstal en te Rotterdam een achtstal gevestigd is. Vooral de Roei- en Zeilverenigingen onderhouden een keur van mooie roei- en zeilvaartuigen, welke den leden gratis ten gebruikte worden gesteld, terwijl liefhebber-instructeurs den nieuwen leden met de meeste welwillendheid en het grootste geduld roeionderricht geven en hen onderwijzen in de kunst van het varen in het algemeen. Wel bij geen tak van sport bestaat zooveel kameraadschap en zooveel ijver om ook aan anderen de wetenschap mede te deelen als bij de watersport; maar ook bij geen anderen tak van sport ondervindt onoordeelkundig of slordig bedrijf zóó scherpe kritiek en worden de prullen en prutsers zóó scherp gehield en de les gelezen. Er heerscht onder de watersportbeoefenaars een ijzeren tucht, die de ongeschreven wetten en de hoogstaande tradities handhaaft; een verschijnsel dat wel daarmede verklaard moet worden, dat bandelooze, slordige of onoordeelkundige watersportbeoefening maar al te gevaarlijk zou worden, voor het individu zelf en voor de gemeenschap niet minder.

Ook bij het aankopen en instandhouden van een eigen scheepje, vindt de nieuwbakken watersportbeoefenaar alle noodige

hulp en voorlichting bij zijn clubgenooten, en het duurt dan ook meestal niet lang of hij wordt de gelukkige bezitter van een eigen vaartuig en zoekt op zijn vrije dagen en uren zijn vermaak op het water, waar hij zich, als bevaren toerist, volkomen thuis en nog veiliger dan in de straten begint te gevoelen. Heerlijke dagen en weken van onverdeeld genot en van heilzame ontspanning, zooals enkel de roeisport en zeilsport dat geven kunnen, zijn voor hem weggelegd, en het eenige wat onze nieuwe watersportman betreurt, is dat hij niet veel eerder de watersportbeoefening heeft terhand genomen.

Onder de vaartuigen, welke voor de watersportbeoefening wel allereerst in aanmerking komen, mag de wherry wel op de eerste plaats genoemd worden. Voor het roeien is het het vaartuig bij uitnemendheid, terwijl men er ook met ruimen wind goed mee kan zeilen. Om hare vele deugden is de wherry wel het meest populaire vaartuig in ons land en zeker wel het sterkst onder de pleziervaartuigen vertegenwoordigd. Volkomen betrouwbaar, ruim, comfortabel, sierlijk, gemakkelijk te hanteeren en voort te bewegen, niet kostbaar in aanschaffing en goedkoop te onderhouden en heel lang van levensduur, gemakkelijk op te bergen en te transporteren, dat zijn de prachtige hoofdeigenschappen van de wherry.

Foto H. J. van Olst.

DE VIJF PROVINCIEËN-TOER. DE KROMME RIJN BIJ BUNNIK.

Foto H. J. van Olst.

DE VIJF PROVINCIËN-TOER. OP HET DIERENSCH KANAAL.

Als men nu verder nagaat, dat de aanschaffingsprijs ongeveer 4 tot 500 gulden bedraagt, dat een wherry wel 40 jaar en langer gebruikt kan worden, voordat ze in haar zogenaamde timmerdagen komt, en dat bij verkoop slechts een uiterst gering gedeelte van de oorspronkelijke koopsom verloren gaat; dat het liggeld, schoonhouden, onderhoud, enz. een jaarlijksche uitgaaf van ongeveer 40 tot 50 gulden vereischt, dan kan niet gezegd worden, dat de watersportbeoefening een dure sport is. De uitgaaf is echter in het geheel niet in verhouding tot het groote vermaak, dat een eigen wherry verschaft, een vermaak dat door de 4 tot 6 mede-opvarenden eveneens genoten wordt.

Behalve de vele en interessante tochten, welke men op eigen gelegenheid kan ondernemen en de talrijke zwoele avonden, waarop men slechts voor enkele uren een verfrisschend toertje maakt, zijn er dan nog de vele waterfeesten, waartoe men als wherry-eigenaar wordt uitgenoodigd: daar zijn de echt geanimeerde en feestelijke clubtochten der Vereenigingen, de vele roei- en zeilwedstrijden en waterfeesten, welke iederen zomer talrijk zijn en ten slotte een Vijf Provinciën Toer, zooals dezen zomer voor het eerst werd op touw gezet, en die aan zooveel een uiterst aangename en genoegelijke vakantie heeft verschaft.

De bij dit opstel gevoegde afbeeldingen zeggen nog beter dan lange beschrijvingen kunnen doen, hoe mooi 't buiten op 't water en hoe aantrekkelijk de watersport is. C. H. M. PHILIPPONA.

BIJ HAMDORFF TE LAREN.

EEN mijner vrienden, aan wiens oordeel ik nogal waarde pleeg te hechten, sprak mij onlangs over de bekende schilderijen-tentoonstelling, gepaard met strijkje en dansplaats te Laren en hij deed zulks nog wel in bewoordingen van verontwaardiging. Een heiligschennis of iets al even ernstig leek het hem, zoo zei hij, frivole tango's en step te volvoeren op den gewijden grond van Mauve's land.

Ik kon ditmaal mijn man niet toegeven en trachtte hem wat minder somber te stemmen. Maar er was geen doen aan; hij bleef er bij: het was een veeg teeken. Dit waren zijn eigen woorden. En omdat ik nu eenmaal aan zijn inzicht nog al hechtte, liet ik me, al was het wat ver in het seizoen, er toe brengen toch zelfs nog eens eventjes te gaan kijken, om eens te weten wat voor indruk de toestand daar wel op mij maken zou. Een paar dagen na ons gesprek was het eens schappelijk weer, en ik ging dus naar de plaats zelve om te experimenteren.

* * *
Ge hebt allen wellicht opgemerkt, lezers, hoe verrassend het dorp Laren zich ineens voor den bezoeker opdoet. Men is er zoo te zeggen, ineens in; ja, niet in het eigenlijke oude dorp, maar in den buiten-omgebouwenhuizen-complex.

Wonderlijk genoeg, maar men voelt ook dadelijk, dat hier iets met kunst aan de hand is; alles maakt een smaakvollen, artistieken indruk. De bouw der huizen, eenvoudig en logisch veelal, de daken vaak goed en plezierig van vorm, meestentijds pannen, een enkele maal ook riet; echt gezellig „modern” zien de gordijntjes er uit en de meubels voor zoo ver men er wat merkt; de grasveldjes, waarop de huisjes staan, zijn behoorlijk verzorgd en lijken niets op de afgeknaagde verwaarloosde terreinen, waarop in de buurt der groote-steden de nieuwe huizenreeksen staan: half weide, half mestvaalt. Men krijgt even den indruk of hier een aestheticus zoo nu en dan een critisch rondkuiertje maakt en daarna, wien het aangaat, wijst op tekortkomingen in het aanzicht van woningen, erfjes, wegen, enz. Er hangt hier iets in de lucht van schoonheidsgevoel, van... kunstzin. Kijk, daar is zoowaar al een particuliere tentoonstelling van schilderijen in een doodgewoon huisje. Voor een der vensters is het gordijn nogal hoog opgehaald, en de voorbijganger kan een naar de eischen tentoongesteld schilderij bewonderen als stond hij bij Buffa, Wisselingh of Coupil voor het venster. Het is werkelijk alleraardigst, en al voortwandelen heeft men eenige moeite, aan het gewoner aspect van de meeste vensters

te gewinnen, daar voor verreweg de meeste geen schilderijen, maar gordijnen en andere meer gewoon-huiselijke voorwerpen gevonden worden. En toch zijn het op zichzelf ook menigmaal schilderijtjes, vooral de oudere Larensche huizen, dat is al pittoresk wat eraan is. En dat met de wonderbaar schoone doorkijken overal op het karakteristieke Gooische landschap.

Ik kwam hier reeds in eenzelfde stemming als mijn vriend: ik voelde mij waarlijk midden in het fijne, nobele schildersland, welks oogenblikkelijke bekoring nog versterkt werd door de gedachte aan de waardige traditie...

Al wandelend, was ik voor ik het zelf recht wist tot aan den Brink geraakt. Rechts van mij lag het hôtel Hamdorff, het veelbesprokene. Ernaast trof mij al dadelijk de werkelijk aardige ingang van den tuin, een blanke Grieksche boog, met bloemen versierd. Door dezen boog den tuin binnentredend, loopt men achter langs het hôtel om, en bereikt door een eveneens witgeschilderde afsluiting, alwaar een knaap u voor 25 cents een toegangskaart verschaft, het tentoonstellings- of liever gezegd: het feestterrein, waaraan eene schilderijententoonstelling annex is. Dit feestterrein doet zich schitterend blank als een oostersche stad voor u op. Leliewitte stoelen en tafels nooden u tot plaatsnemen uit; rondomme rijen de koele, witbetimmerde prieëlen als zoete Italiaansche pergola's, rijk met bloemen en ranken getooid.

Het is een op end' op plezierige inrichting hier, dat verzeker ik u, met de hand op het hart. Een klinkklare gezellige boel. En de menschen die in deze gewesten komen neerstrijken, zijn van een plezierig slag. Ik voelde me best thuis. Kopje thee. Kleine borrel. Muziekje. Walsje. Stepje. Wat wil je nog meer....

Foto H. J. van Olst.

DE VIJF PROVINCIËN-TOER HET GEIN BIJ WEESPERKARSPFL.

Misschien pleit het niet voor mijn degelijkheid, in de oogen van mijn vriend, maar ik kon dit alles heel wel plaatsen. Héél wel. En, gunst, het is misschien heelemaal niet aardig van me, hoor, maar ik dacht zóó: Een schilderijtentoonstelling op zichzelf moge een genot zijn; immers kunst te zien is voor elk mensch van eenigen smaak en notie een voortreffelijk plezier, maar... ja, er is een máár bij, en wel dit. Als een mensch in Amsterdam naar het Rijks- of het Stedelijk museum of andere schilderijen-collectie is wezen kijken, heeft hij veel geprofiteerd, natuurlijk, natuurlijk, daar gaat niets van af; ik zelf ben een groot vriend van beeldende kunst, maar... men vergunne mij een weinig prozaïsch, nuchter en gewoon te zijn,.... maar na zoo'n inspannende wandeling door gewoonlijk slecht geventileerde vertrekken, waarbij men het hoofd steeds in een betrekkelijk eendere houding heeft en geen seconde tot zitten komt, (om nu van de bovemenschelijke inspanning tot begrijpen, welke een écht modèrne tentoonstelling van ons arme stervelingen vordert, nog niet eens te kikken) — na zoo'n tocht, wil ik maar zeggen, met alle respect wil ik het zeggen, maar ik zeg het toch, — na zoo'n tocht heeft men wat afleiding, wat verfrissching, wat... anders dan dat andere noodig. De mond is droog, de hals is stijf, de beenen zijn min of meer weigerachtig, het brein is niet overhelder meer; men moet wat ontspanning hebben. In Amsterdam nu, uit bovengenoemde musea komend, stapt men om zoo te zeggen „American” of „Parkzicht” in, om zich wat op te knappen. Ja, zelfs een wandeling in de Amsterdamsche straten zonder meer voert u uit de verstijving van het onafgebroken kunst-zien in het leven met al zijn veelzijdigheid weder tot de noodige geestes-soepelheid. In Laren nu is dit moeilijker; daar is minder afleiding; daar zou een wandeling temidden der huizen en wegen als levende schilderijtjes u als een voortzetting, zij het ook in de buitenlucht, eener tentoonstelling van kunst en van kunst-gedachtenwekkende voorstellingen lijken. En zóó kan ik mij voorstellen, dat het ervan kwam, de Larensche zomertentoonstelling tegelijk tot een zomerfeestje te maken, waar de Larenaars en de vreemdelingen dagelijks te gast konden gaan. Voor de Larenaars of Larenzers of hoe zij heeten mogen, is het een gezelligheidje van den eersten rang, en voor de vreemdelingen, kunstlievend of niet, wordt de aantrekkelijkheid van het landelijke Laren verhoogd door demondaine instelling van het bal champêtre en bijbehorende gezelligheden. En welk een aardig uitziend publiek! Natuurlijk vindt men er ook de „burgerlijketypen” zooals gij en ik er zijn, maar daarnaast en daarboven is de „bohémien” en de bohémienne” hier te begroeten en met vreugd, van mijn kant althans. Welk een blijmoedige schoone variatie toch biedt naast de stemmigheid der burgerij het uitzicht van de intellectueelen. Hier ziet men nog wel eens, en ik ben daar van harte om verheugd, de schitterende schoone kleuren, die men zoo gaarne zelf zou dragen maar niet durft; hier ziet men de kleedjes, zoo geestig van snit, welke men wel diep bewondert als ze in de uitstalkast van Liberty staan, maar voor geen geld in het publiek zou dragen; hier ziet men, wat nog meer is, de gepaste vrijmoedigheid om zich te bewegen in dien aesthetischen dracht en, wat het aantrekkelijkst van alles is, men betrapt deze menschen ook op den durf om mooi en vroolijk en benijdenswaardig te zijn, met onbevangingheid en zonder de bijgedachte, welke in de burgerlijke milieux menigmaal telt: wat de burens er wel van zeggen zullen.

Ja, ik kan het niet helpen, maar dit plezierige gedoe beviel mij uitermate, ten spijt van mijn goeden vriend en zijn klassieke denkbeelden! Wat duivekater. Het is juist wel eens goed. Wij Hollanders zijn toch waarlijk al niet over-lustig in het publiek; wij verzuimen geen gelegenheid om gewichtig en plechtig te zijn, wij zitten zelfs op een fuif, — het eerste uurtje althans, — er voornamelijk over te denken wat de anderen wel van ons zeggen zullen en wij kennen geen ijselijker benauwdheid dan den inval, dat men ons wel eens „aanstellerig” vinden kon. Welnu, elke gelegenheid, die geboden wordt om nu eens niet gewichtig, om nu eens niet zoo overdadig degelijk te zijn, juich ik toe, zoo hard ik maar kan. Zóó'n hekel heb ik aan die gewichtigheid en die plechtigheid, die, wel beschouwd, niks niemendal om het lijf heeft. En er wordt met dit aangename vlotte vermaak niets geen afbreuk gedaan aan den eerbied, dien men aan de Kunst en deze, een harer meest traditierijke streken, verschuldigd is.

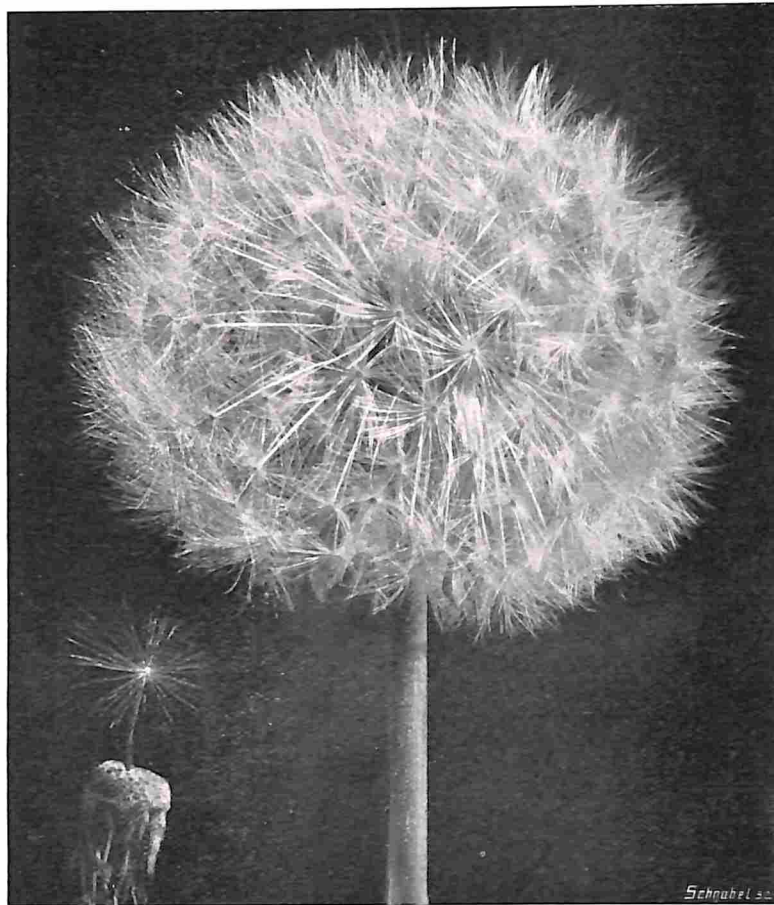

Foto C. Steenberg.

VRUCHTHOOFDJE VAN DEN PAARDENBLOEM.

Driedubbel overgehaalde gekheid, allemaal... Heeft de Kunst, uit mode, niet decennien lang ons met een gezicht verschrikt, zoolang als de langste dag en werden reeds kunstenaars niet volslagen zenuwlijder van de eindeloze spanning om vóór alles gewichtig en ernstig te zijn, in het dagelijksch leven, zoowel als bij het werk. Voorbij.... Ze zijn jong en willen leven, zoo goed als gij en ik, de kunstenaars, en een kleine fuif is als een frisch bad, bevorderlijk voor het geestelijk en lichamelijk gestel.

Het doet goed aan ieder. Mij ook. Mijn wat somberen vriend ten spijt.

S.

Het Vruchthoofdje van een Paardebloem.

WANNEER wij goed de plantenwereld bekijken, niet door een paar malen in den zomer naar buiten te gaan, maar bekijken in den Lente, Zomer, Herfst en Winter, zien wij, dat ook daar een strijd om het bestaan gevoerd wordt. Ieder individu tracht zooveel mogelijk haar te rein uit te breiden en de middelen, die worden aangewend om daartoe te geraken grenzen aan het ongeloofelijke. Ge wilt een bewijs? Goed, loop van daag of morgen eens over een aardappelakker, of door een veld met allerlei onkruiden bezet en kijk dan eens hoeveel vruchten en zaden aan de panden van je jas en aan je broekspijpen zitten. Je staat er gewoon verbaasd van. Allicht ben je de expediteur geworden van het Drie-

deelig tandzaad, *Bidens tripartita*, Groot Heksenkind, *Circaea lutetiana*, Gemeen Nagelkruid, *Geum urbanum*, Groot Klit, *Arctium major*, Kleefkruid, *Galium aparine*, Kruiskruid, *Senecio vulgaris* en eenige vruchten van grassen.

Een groot aantal zaden worden door den wind verspreid en deze zijn van „vliegapparaten” voorzien of zeer licht: zoo weegt een zaadje van het Wintergroen, *Pirola uniflora* 0,000004 gram; van de Dennenorchis 0,000002 gram.

Vruchten met vleugels kunnen wij zien bij onze Iep en thans bij den Eschdoorn, Berk, Haagbeuk, Boekweit, Lelie en Tulp.

Maar nu een enkel woord bij de afbeelding.

Men weet het dat een aantal plantengeslachten een familie vormen, en zoo bestaat er ook een familie, bekend als *Compositae*, samengesteldbloemigen, waartoe de Paardebloem, *Taraxacum officinale*, behoort. Bij deze familie zijn een groot aantal bloempjes, dikwijls van verschillende vorm, op een gemeenschappelijken bloembodem ingeplant dat afgesloten wordt door een algemeen omwinsel of involucreum. Wanneer wij nu vertellen dat wij eens twee honderd en twintig bloempjes telden op het bloemhoofdje van het Madeliefje, *Bellis perennis*, dan begrijpt men dat de plaats, die elk bloempje afzonder-

lijk inneemt, bijzonder klein is. Zoo komt het dat de kelk maar weinig ontwikkeld is; 't zijn maar een paar haartjes, die, zooals wij bij de Paardebloem zien, eerst na den bloei tot volle ontwikkeling komen en dan dienen om de vruchten te verspreiden.

Dit geschied alleen bij zonnig, droog weer.

Bij regen sluiten zich de omwindselblaadjes en ook het vruchthuis is gesloten. Komt echter het zonnetje ze wakker kussen en worden zij door het windeke gestreeld dan opent zich het omwindsel, de mooie, stervormige haarkroon gaat zoo wijd mogelijk uitstaan, om den wind een zoo groot mogelijk oppervlak aan te bieden en den een na den ander worden zij van den bloembodem gelicht en verdwijnen in het luchtruim.

Op den adem van den wind leggen zij groote afstanden af, om eindelijk te dalen, te kiemen en aan een nieuw individu het aanzien te geven.

In de tweede helft van Mei stonden enkele weilanden zoo vol met deze „kaarsjes” zooals kinderen ze noemen, dat leeken ze voor bloemen aanzagen.

Het jonge volkje plukt ze graag om de „kaarsjes” uit te blazen!

De Paardebloem, die ons ook de Molsla levert, is een zeer interessante plant, die bijzonder voor den strijd om het bestaan is ingericht; vooral komt dat uit bij de mooie vruchten die wij tot diep in den herfst kunnen bewonderen.

J. K. B.